

Een haanvede

Fred Koning

● Foto's: Fred Koning.

● Man, tweede kalenderjaar, Zwanenwater 4 april 2012.

● Man, ouder dan tweede kalenderjaar, Zwanenwater 10 mei 2010.

● Wijffe, tweede kalenderjaar, Zwanenwater 13 april 2014.

● Wijffe, ouder dan tweede kalenderjaar, Zwanenwater 5 juli 2015.

Haanvederig betekent dat wijfjes van vogels een kleed dragen dat sterk op dat van het mannetje lijkt. Dit zeldzame verschijnsel konden we waarnemen bij een witgesterde blauwborst.

Twee mannetjes

Op 8 juni 2020 ontdekten Jaap Beers en ondergetekende een paartje witgesterde blauwborst bij de Abtskolk langs de Belkmerweg in Burgervlotbrug. Het paar had jongen want de

ouders brachten steeds voer. Daarbij zaten ze vaak op een hek en verzamelden voer op een gemaaid stukje gras rond een gebouwtje. Vanuit de auto was het paartje goed te zien en te fotograferen zonder ze te ver-

storen, want er stonden daar vaak auto's van wandelaars. Tijdens het fotograferen van de blauwborsten viel het op dat we geen wijffe zagen maar wel twee 'mannetjes' die steeds met voer in de ruige vegetatie van riet (*Phragmites australis*), grassen (*Poaceae*), harig wilgenroosje (*Epilobium hirsutum*), bitterzoet (*Solanum dulcamara*) en kleefkruid (*Galium aparine*) verdwenen. Ook de volgende twee dagen ben ik blijven observeren en zag nooit een

rijge blauwborst

● Haanvederig wijffe (ouder dan tweede kalenderjaar).

wijffe maar steeds twee vogels met een identiek kleed typerend voor een mannetje blauwborst. Op 13 juni wist ik met behulp van twee klapnetjes voorzien van meelwormen, één van de vogels te vangen. De vogel werd geringd met een ring (BJ-46832) van het Vogeltrekstation Arnhem. De vogel bleek een broedvlek te hebben en ook de cloaca was typerend voor een vrouwelijke vogel. De vleugellengte was 72 mm. Aan de grote vleugeldekveren was te zien dat de vogel minstens in haar derde kalenderjaar was. Een- en tweejarige vogels hebben namelijk een bruine punt aan alle of tenminste enkele ongeruide grote slagpendekveren (Demongin, 2016).

Zeldzame afwijking

Tijdens ringwerk in Het Zwanenwater vingen we tussen 2008 en 2018 in totaal 626 blauwborsten maar constateerden nooit haanvederigheid. Wel zagen we dat zowel mannetjes als wijffes sterk verschilden in verenkleed. Vogels in hun tweede kalenderjaar zijn vaak minder kleurrijk dan oudere vogels. De wijffes

vertoonden meestal helemaal geen blauw op de borst of teugel. Sommige oudere vrouwelijke vogels hadden wel wat blauw op de borst maar niet die opvallende banderingen van blauw, zwart en oranje zoals de mannetjes. Franz (1998) vermoedt dat de hoeveelheid blauw bij wijffes toeneemt naarmate ze ouder worden. In de herfst en winter zijn de kleden van blauwborsten nog verwarrender dan in het voorjaar. Gele tinten op de borst en een oranje vlek in de witte ster (soms ook nog aanwezig in het voorjaar) maken identificatie vaak moeilijk. Eidam & Pohlmann (1990) geven een beschrijving, met foto, van een haanvederige blauwborst. Het betreft een vogel gevangen aan de Neusiedler See in Oostenrijk. Ook Demongin (2016) noemt deze zeldzame afwijking. Hij schrijft dat het blauw van deze wijffes wat donker is dan dat van de mannetjes, hetgeen ik zelf ook zag toen ik de vogel in de hand had. In het veld is dit echter nauwelijks zichtbaar.

Fred Koning
fredkoning@gmail.com

● Haanvederig adult wijffe van de witgesterde blauwborst. Burgervlotbrug 13 juni 2020.

Literatuur

- DEMONGIN, L., 2016. Identification Guide to Birds in the Hand. Beauregard-Vendon.
- EIDAM, U. & F. POHLMANN, 1990. Beobachtungen am Blaukehlchen *Luscinia svecica cyaneola* im Seewinkel/Neusiedlersee. *Luscinia* 46: 303-318.
- FRANZ, D., 1998. Das Blaukehlchen: von der Rarität zum Allerweltsvogel? Aula-Verlag GmbH, Wiesbaden.